

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció i Administració

General Barceló, —1.—2.ª

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes a n-es qui s'ho guany

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol,
Ferrer, 5.—Ca-Famo Andreu Al-
cover, Plassa del Palau, 2.A Palma: Llibreria d'En Guasp,
Morey, 6.—Taller d'encuaderna-
cions d'En Francesc Ferrer,
Sta. Eulària, 25.—Llibreria Er-
nest Frau, Brossa.—Llibreria
d'Alomar y Fontdevila Brossa.

Parla En Revenjoli. Escoltau i oïren

Aceró

N'han mester un ets anticlericals aquesta setmana, perque sa seua reya, es seu carabassot, ja no'n té gens de cer, no endevinen, no llauren sa terra ni un fòtil mort. Idò sí, tant han mester ets anticlericals un aceró aquesta setmana, com un perboc sa setmana passada. Llaurant llaurant, una reya pert es cer de sa punta, sa terra le hi menja; per axò cada instant l'han d'acerar, li han d'afegir cer, li han de dar un aceró. I no sols sa terra li roega sa punta a sa reya, sino s'esquena i tot; per axò d'en-tant en-tant les han de perbocar a ses reyes, les han de donar un perboc, axò es, efegirlos ferro a devant per que conservin sa metexa llargària i servesquen per llaurar. Així com una reya, en perbocarla o acerarla, la posen a sa fornal, i llavò demunt s'enceruya li donen cops de martell per llarc, per axò, donar un perboc o un aceró a un, vol dir donar-li ventim, pegarli, ferlo passar per lloc estret. Axò es lo qu'han mester ets anticlericals, i per aquest motiu los ho donam pe'sa pellerença.

Hala, idò, comensem sa tasca d'avuy.

I

Un altre triunt colossal des socialistes

A Madrid es estat, i no fa gayre. Es ver que s'Obrer Balear ne n'ha dita una paraula, sens dupte de gros que'l trobava i per no fer llarc.

Idò a Madrid s'altra diassa sa Societat de picapedrers de Madrid que tenia una grandiosa casa i devers trecentes mil pessetes an es Banc, i era sa societat obrera més polent,—dexantse dur de sa males idees d'En Pauet Iglesias, qu'era's seu Deu, se declararen en vaga aquells picapedrers, i fins arribaren a creure que tots ets altres feyners de Madrid s'hi declararien.

I els es anat tan malament, que s'han passades devers nou setmanes sense fer feyna, i menjantse aquell capital, fonentlo casi tot; i a la fi han haguda d'acabar sa vaga per porer menjar, sense haver conseguit des seus patrons lo que'ls exigien ab caxes destrepades.—Tot axò li porer agrair es picapedrers socialistes de Madrid an En Pauet Iglesias. Com se suposa que se'n merexen més. No li fessen de sogueus i d'escolans d'amèn!

Idò sí, s'Obrer Balear no n'ha dita mitja parauleta de tot axò des picapedrers de Madrid. Es que no li convé que's socialistes beneyts que'l lletgexen, e-hu sapien. Li convé teparlos-ho per seguirlos enblanquinant, i enganant i esplotant. ¡Quin «defensor de sa classe trebayadora» que hi ha ab

ell! ¡un «defensor» de l'engán! ¡un esplotador!

II

Sa lley des Descans dominical

Merexen una estirada d'oreyes es vocals-patrons de sa Junta de Reformes Socials de Ciutat. Ab motiu de sa Setmana-Deportiva, acordaren que's diumenje que hi queya, ses botigues estiguessen ubertes fins a mitx-dia, lo qual era rompre sa Lley de Deu i sa lley civil des Descans Dominical i oprimir es dependents d'aquelles botigues, que tenen dret i obligació de santificar es diumenjes cumplint es seus devers relligiosos i no fent feyna. Gràcies a Deu, el Sr. Balle de Ciutat va desfer sa mala passa de sa Junta, revocant s'acort d'aquesta, i fent observar sa Lley de Deu i sa Lley Civil. ¡Deu le hi pagui an el Sr. Balle, D. Lluís Alemany, aquexa bona obra que va fer!—S'Obrer Balear alaba lo que va fer es Balle, i pega unes quantes costerades an es vocals-patrons, molt ben donades. ¡En nom de Deu com porem alabar una cosa de s'Obrer Balear! Sempre hem estats ben disposats a alabarli totes ses coses bones que fassa. Es mal es que ¡son tan poques i tan poques ses que fa!

III

¡Quins mentiders!

Ets escriguedoretjos socialistes se guexen, dissapte passat, amollant desbarats contra s'acció militar d'Espanya an el Marroc, que sa dignitat i es bé de sa Nació demanen. Just en son contraris es socialistes i es republicans, que, gràcies a Deu, no son sa Nació, sino es repussay. Idò aquells escriguedoretjos mos diuen que son tan «contraris de sa lluyta sanguinosa», «oposada a tot principi de civilització i progrés», que «en via neguna volen guerra».—¡Uey «companys»! no vos fassau tan envant! I ¿no sou voltros es partidaris de «s'atentat personal», de matar En Maura i En Lacierva? ¿No defensau aquexa doctrina ab so vostro caporal En Pauet Iglesias? ¿No sou tots entusiastes des qui feren sa Setmana Trágica, aquell enfilay de robos, incendis, morts i profanacions de cadàvers? ¿No sou voltros es qui tenu per Deu Eu Ferrer aquell capitá de lladres, incendiari i assassins, que volia matar tots es capitalistes, tots es militars, tots es capellans, frares i monjes, que hu volia arrasar tot, fer fer uy a tot? ¿No sou voltros grans entusiastes d'aquells milenars de criminals, incendiari i assassins de la Comuna de Paris, que aborronaren el mon i deshonraren la France ab sos seus crims horribles, merexedors de mil morts? ¿No ¡sou voltros socialistes que, en moure cap vaga, si ha altres obrers

que volen seguir fent feyna, els envestiu ab pedres, ab garrots, ab punyals, ab revolvers, i mal-feriu i enviau a l'altre mon es que poreu?—Feys tot axò ¿i tenu cara d'alsar la veu contra sa guerra i ses lluytes sanguinoses? ¡Quins belitres que hi ha en voltros! Ell només sou contraris de sa guerra i de sa lluyta sanguinosa quant a voltros no vos convé. Ara si se tracta de matar Eu Maura o En Lacierva o d'investir capellans, frares i monjes i tots es qui vos fan nosa, llavò ja vos agraden ses «lluytes sanguinoses», i n'escamgan de sanc tota sa que poreu! llavò proclamau qu'está molt bé s'atentat personal. ¿Sabeu que sou voltros? Uns hipòcrites! ¡uns fariseus! ¡uns farsants!

IV

«El rey Herodes s'enrabia...»

S'enrabia perque no pogué aglapir el Minyonet Jesús; i tota sa nerència d'Herodes, ets anticlericals, varen prendre una rabiada ferestisima veent que's Congrès Eucaristia aná tan bé i tan bé. El dimoni les se'n duya.—Una de ses coses que més los va treure des solc, va esser que a sa processó des Congrès, dia 29 de juny, e-hi prengué part tot lo més granat de Madrid i d'Espanya, i que hi anás En Maura ab En Lacierva i sa plana major des Conservadors. Ja les cau tort an ets anticlericals qu'ets integristes i es carlistes la Defensa Social vagen a ses processons; pero encara les fa fer més sa fel que hi vaja En Maura ab sa plana major des seu Partit, es més fort d'Espanya.

Idò mirau ¡o anticlericals! axò que a voltros vos fa tanta de ràbia, a noltros clerioals mos agrada ferm, i en donam moltes de gràcies a Deu. Per axò, germanets, tot se despatxa.

V

¿Qui vos ha enganat, germanet?

Per vos parlam, per vos que demunt El Ideal de fa vuyt dies, bax des nom de «José Prat», enflocan un ratx de desbarats i mentides anant a suposar que tota sa defensa que s'es feta de sa Relligió en tots es sigles, es estada sempre interessada, axò es, que sempre es qui se son dits defensors de sa Relligió, no n'han tengut may cap mal de cap de defensar sa Relligió, sino es tros de pa que sa Relligió les donava i les dona, es guany que'n treyon i que'n trouen.—¡Quina mentidassa! ¡quina barbaritat! Vos metex, Sr. Prat, no hu creys que sa Relligió no tenga altres defensors, que's qui la defensen p'es guany que hi tenen, p'es pa que'ls-e dona. Vos metex no hu poreu creure, en no esser que tengueu un cap-de-gri tan menut tan menut que non'hi capiga casi gens d'allò que frigen! Sí, Sr. Prat, sa Re-

lligió n'ha tenguts i en té de defensors, no a centenars, sino a milenars, a milions que la defensen i se sacrificuen per ella, no sols sense guanyarhi un centim de canet, sino molts, ben re-demolts, posanthi del seu, gastant-s'hi grans cantitats.—De manera que's vostro articletxo no es més qu'un enfilay de mentides i bajanades de lo més virollenc.—Pero allà ont pegau sa gran tonversa, que no sé aqueys genoyos vostros com deuen estar, es allà ont deys que «ets argenters de Efeso» sa primeria des sigle V «fabricaven i feyen gran comerç d'estatuetes» de «la Mare de Deu», i que varen moure un telebastax ferest contra's gran polissardo d'En Nestori, que s'alsá negant que Maria Santíssima fos Mare de Deu, dient que just e-hu era de Cristo, axò es, de s'homo-Jesús no de Deu-Jesús, perque ab axò Nestori els arruinava, els-e tayava ses cames, perque ja no porien vendre pus estatuetes de la Mare de Deu.—Pero, Sr. Prat, ¿i aont heu estudiada iconografia (descripció, tractat de ses imatjes)? Bé se veu que la deveu haver estudiada ab qualque llibre mascarar, tan mascarar que no s'hi devia conèxer cap lletra, o si se n'hi conèxia cap, devia estar ben mal feta, o no la sabéreu desllatigar. Sa questió es que's veu a lo clar que no'n sabeu mitx mot d'iconografia ni d'arqueologia (ciencia de ses antiguedats). Si'n sabésseu gens gens, sabrieu que no hi ha memòria ni clarícia de cap casta de que a Orient, a Efeso ni a cap altra ciutat de s'Imperi de Teodosius, que deys vos, se'n hi fessen d'estatuetes de la Mare de Deu ni dels altres Sants an el sigle V. En pintaven d'imatjes, i en representaven en mosaycs; pero no's sap que n'esculpissen, que'n fessen d'estatues ni estatuetes, com vos assegurau, Sr. Prat, sense sebre brot de res. I, si no, vejam, Sr. Prat, si sou gens capaç de citar-me cap escriptor d'aquell temps que hu diga que's feyen a Efeso ni a cap altra ciutat de s'Imperi estatuetes de la Mare de Deu ni de cap altre sant! ¡A veure si sou capaç de citar-me cap museu o cap punt del mon que s'hi conservi cap estatuetes d'aquestes que feyen ets argenters d'Efeso en temps de Nestori! Perque no hi ha spirita-tuo: com vos no hi éreu a-les-hores, per sebre lo que s'hi feya, o vos ho ha de dir un altre que hi fos, no conegut per mentider, sino per verídic, axò es, un escriptor respectable d'aquell temps, o se'n han de conservar a qualque banda d'estatuetes d'aquelles, i que sia cert i cosa provada que son fetes d'aquell sigle.—¡A veure, Sr. Prat si treys res d'axo, i capxi-follau aquex profidiós de Revenjoli qu'ha tengut s'atreviment de pegarvos aquexa mica d'andanada!—¡Ah Sr. Prat! abans d'aficarvos allà ont negá vos demanava, a donar llissons an es

defensors de sa Relligió, que no n'han mester cap de vostra, ¡ja vos valdria més estudiar una mica abans, i no mostrariu sa filassa i coses pitjors, que fan esclatar de riure es qui contemplen sa feristea que feys i s'espectacle ridicul que donau, vos i es paperot que vos admet tals atrocitats.

VI

¡O es castellanistes de «El Ideal»!

Seguexen ets escriguedoretjos de *El Ideal* demostrant es seus fondos conexements de castellá. Un d'ells, dissapte passat, entaferrant arrieses contra En Maura, no pogué estar que no tractás a cosses sa llengo castellana, capxifollant es pobre verb castellá «escampar», que, com sap tothom, fora's castellanistes de *El Ideal*, significa: *aclarirse, dexarse de ploure; desembarassar o adesar un lloc*. Idò bé, es grans castellanistes ara li fan significar lo metex que en mallorquí: *espergir, estendre*. Axí es qu'escrigueren, a sa plan. 1.ª col. 4.ª «... el condor levanta su vuelo, **escampa** su vista, y vuela, y vuela hacia el retiro ignorado». — ¡O castellanistes colossals, espatastants! En Revenjoli hi fa una riaya ben fresca demunt sa vostra bobianeria en matèria de castellá. Es que sou tan antiliteraris com enticlericals. ¡Ja feys bon paper, grans belitres!

VII

¿En Maura voltor? ¡Ah grans aubercocs!

Perque En Maura, de Madrid se'n es anat a Murcia a prendre banys a Fortuna, i l'esperam a Mallorca un dia d'aqueys, ets escriguedoretjos de *El Ideal* el comparen a un voltor, a un arpellet, que se'n va a l'ayre vola qui vola per tot, a veure aont porá fer carn. I diuen que la gent que'l se veu venir demunt, l'aguayten escopeta ab ma per despararli, pero qu'ell allà ont li han desparat qualque vegada, ja no'hi torna passar. An es dir d'aqueys aubercocs, tota s'idea d'aqueix voltor es de clavar ses ungles dins es cor del proisme, fer victimés, delitarse ab sa sanc escampada; ah! i llavo el tractan d'assassi, i diuen que farà una bona obra aquell qu'ab un tir l'enviy a l'altre mon.— De manera qu'En Maura, segons es republicans de *El Ideal*, es tot axo: voltor, corp, assassi, que només cerca fer victimés, i que farà una bona obra es qui'l llevi des mitx. ¡i aqueys son es qui fan tants d'estufornos i moven tan de renou contra's carlistes perque a St. Feliu del Llobregat contestaren ab ses armes a ses provocacions des lerrouxistes, i en dexaren quatre an es siti! Es republicans son axí: contra's capellans, contra's frares, contra ses monjes, contra En Maura, contra En Lacierva, va molt bé es calar foc, clavar punyals, desparar pistoles, escopetes, fusells. Es fer res d'axo contra's seus contraris, sobre tot En Maura, es una cosa bona, meritoria, santa. Ara ferho contra's republicans, es sa cosa més criminal, més abominable, més horrible! A ells tot les ha d'esser per-

més contra's qui no pensen com ells, pero ¡alerta que a ells negú les signi ab so dit o tracti de defensarse de ses seues envestides i atentats! ¿S'es viste frescura i deservgonya mes gran? ¿Que dirien els aubercocs de *El Ideal* si noltros deyem que's fes a cap des seus caporals lo que ells diuen que s'hauria de fer contra en Maura? Mostractarien de seuvatjes, criminals, assassins, merexedors de mils morts. Es que no son més qu'uns fariseus i uns hipocrites de lo més esguerrat de bax de la capa de Deu.

VIII

Ratx de mentides republicanas

Mos venen de Pollensa, des «Comité Republicá» d'allá, que's deu compendre d'aquells famosos «jays de sa cambra fosca» o «de ses rates». A tals subjectes se veu que les va produir un colic sa processó que's dia del Cor de Jesús se va fer a Pollensa, predicant hi uns sermons devotíssims es nostro bon amic i paisá lo Rt. P. Miquel Rosselló dels Sagrats Corts. Idò sí, les varen caure tan avallan aquells «jays, barba gelada», es sermons del P. Miquel, que han enviat a dir an es paperot republicá de Ciutat qu's predicador «atacá violentament es republicans», i que «els acusá de desvergonyits, i escitá's catolics a defensarse ab ses armes ab sa má». — Noltros mos som enterats de sa gent que sentí tals sermons de ben aprop i hi posá tota s'atenció qu'era del cas, i mos aseguren per cosa certa que no hi ha res de lo que perposen aquells «jays, barba gelada» des «Comité Republicá». Lo que va dir el P. Miquel en sustància, va esser que's dolents no son tants com se pensen, sino que tenen una cosa, que fan molt de renou. Es bons son s'inmensa majoria; i an es dolents los hem de combare ab ses metexes armes, si no son privades: ¿ells prediquen coses dolentes?

Idò voltros prodiquemne de bones. ¿Ells escampeu mala llavor ab sa seua prensa impia? Idò noltros escampem llevar bona ab una prensa moral i civilisadora. Parlant des *Congrés Eucaristic*, va dir que s'unic diputat que s'hi era manifestat contrari, era un republicá.— De manera qu'es completament fals que'l P. Mignel atacás ab violència's republicans ni que los tractás de desvergonyits; es completament fals qu'escitás es catolics a defensarse ab ses armes.— De manera que's jays de sa cambra fosca o de ses rates o des *Comite Republicá* de Pollensa seguexen essent uns mentiders rematats.— Pero, si'l P. Miquel Rosselló no va dir axò de que's catolics s'han de defensar ab ses armes, e-hu diu En Revenjoli, i no se'n amaga gens. Entenguemmos: En Revenjoli diu que's catolics tenen es dret i fins es dever de defensarse ab ses armes si ets anticlericals los envesten ab ses armes. ¡A ses armes anticlericals e-hi ha que oposar ses armes clericals! ¡No'n mancaria altra que noltros mos haguéssem de dexar tugar i matar d'ets anticlericals, sense bategamos, com anyells a s'escorxador! I ¿que s'havien figurat ets anticlericals? ¿Que mos mamávem es dit es clericals? ¡Ja hi van errats?

IX

Es manifest diputats lerrouxistes

En Lerroux ab sos seus vuyt diputats ha donat dins es juny un manifest a sa Nació, ple de mentides i d'embuys. Si un no conex es fets des lerrouxistes, es manifest no li farà gayre mal efecte, perque tampoc no hi ha violéncies, i promet moralitat, justicia, zel des bè public, tot lo que volgueu. Per comprendre que tot axò no son més que bones paraules per enganar beneyts, basta recordar que es lo qu'han fet i fan es lerrouxistes allà ont comanden, dins s'Ajuntament de Barcelona. ¿Qui no sap qu'han convertit aquell Municipi en Serra-Morena? Es allò un robatorum lo més escandalós aont ni s'observen lleys ni dret de nigú, ni hi reyna altra cosa que s'arbitrariedat més feresta i es desgavell més horrible. Axò seria Espanya si es lerrouxistes entraven a comandar. Si hu han fet tan malament a Barcelona, ¿e-hu farien bé dins la resta d'Espanya? No es de creure. — També tiren En Lerroux i es seus unabajada i una mentida grossa de tot allà ont diuen que s'aliança de s'Altar i es Trono sa causa principal de sa sanc escampada i des tresors consumits en lluytes seuvatjes de germans ab germans. — ¿Quant s'aliança de s'Altar i es Trono ha donat aqueix resultat dins Espanya? Veyam, Srs. lerrouxistes, quant aqueixa aliança ha motivada cap guerra, cap trastorn de sa Nació? Veyam si son capaces de citarmosne cap. Un rava tort, citareu voltros, grans esguerrats! Si no sou més qu'uns mentiders i uns embuyistes d'allò més dexat més dexat de la má de Deu!

X

Ara li fan es manec!

Mos fa a sebre s'in-*Justicia* dissapte passat que's lerrouxistes ja's son apoderats de Barcelona, Saragossa, València, Castelló, i que s'apederarán de ses altres ciutats, viles i llogarets, fins que tot será seu. I ¿quant sera axó? No hu diu s'in-*Justicia*! pero suposam que será's diu del Judici Final hora baxa de tot, que En Barrufet, si no se son convertits, les donará possessor de l'Infern; i allà ¡si que's porán treure es fret de peus i viure a lo radical!

XI

S'«Animalot pudent»

Com que duga xètica; va mostiyot. Dissapte passat dexa en pau capellans i frares; posa unes quantes bajanades, ben fadenques, d'En Pinyol *pinyolíssim* contra En Revenjoli; i llavò l'emprèn contra's Director de *Ca-Nostra*, d'Inca. Com aquest s'altra diasa va treure cara pe sa Moral i pe'sa Decència, com digueren dia 24 de juny, sobre un Cinematograf d'aquella ciutat que's prenia unes llibertats del dimoni; i com axò li va valer unes quantes trompades de l'amo des cinematograf, pero també una felicitació ben vibrant i ardorosa de ses persones principals d'Inca,—es natural qu'axo caygués malament a s'«Animalot pudent», perque ell ab lo que xala es ab s'escándol i ab sa brutícia; i per aquest motiu insulta i malmena i tracta de posar com

un pedás brut es director de *Ca-Nostra*. — Amic Durán, no'n fassau cas d'ets insults: escopinadas de s'«Animalot! Com no hu feys an es seu gust, es senyal qu'anau bé.

¡Llonya, homo, a s'inmoralidad i a s'indecència! ¡Bon dret! ¡fora por!

XII

S'escola layca de Sòller

Mos ne conten una historia de part de dins, qu'es ben curiosa. Diuen que's qui ha feta obrir i sostén aqueixa escola es un tal Mayol i Simonet un *americá* de Sòller; i afegexen males llengos que, com l'homo va sortir derrotat en ses derrerres eleccions municipals, i a ses qu'ara venen vol tornar provar fortuna a veure si sortirà *Relgirador*, — ha feta obrir aqueixa esco-a per aplegar vots, axo es, per qu's pares d'al'lots que hi ensenyarán de franc, agraits an es qui les paga la festa li afluxin es vot, i axí ell se puga encamellar demunt sa cadira *relgidoral* qu'es lo qu'ell vol, segons diuen, per fer de Pere-Mateu i altres coses per dins la Sala. Noltros no'n responem de res d'axò; e-hu posam com-e veus que corren. Noltros de lo que responem, es de qu'aqueixa escola es una escola del dimoni, una escola contra Deu, contra sa moral, contra's bon orde de sa societat, contra la Pàtria. Ses coses les hem de judicar p'es fruyts que donen, no pe'ses paraules; i es fets de totes ses escoles layques d'Espanya i demés nacions llatines, es resultats de tals escoles layques, son estats sempre s'odi a Deu i a totes ses coses de Deu, s'odi a la Pàtria, es desgavell i afluxament de tots es vincles socials, ses passions sense fre ni aturador. S'homo se distingues d'ets animals pe'sa conciencia. Si no li formen, si no li eduquen la conciencia ab sa temor de Deu Omnipotent, que premia ses bones obres i castiga ses dolentes; si a s'homo no l'eduquen axí, si no li parlen de Deu, si no li ensenya sa temor de Deu, ¿com s'ha de defensar de sa violència de ses passions, de sa forsa d'ets instins perversos de sa bístia humana. que vé tan just i tan just capturarlos ab sa temor de Deu, que moltes de vegades sucumbim, queym devall, no per deficiència de sa temor de Deu, no perque falli s'eficácia, sa forsa de sa fe, sino pe'sa nostra gran fluxedat, pe'sa nostra gran misèria? Si ab sa temor de Deu travalam tant encara, ¿que seria sensa aqueixa temor? Lo que succeex ab sos al'lots educats a ses escoles, sensa Deu, a ses escoles layques. Per axò a France, des que hi ha s'ensenyansa layca, sa criminalidad entre's joves ha aumentat horrorosament, se cometen molts més crims entre's joves que no abans. Ses estadistiques criminalistes de France canten i mos guarden de mentir.

I no importa anar a France per veure's resultats del dimoni que donen ses escoles layques. Basta veure lo que succei a Barcelona durant sa «Setmana trágica». ¿Sabeu qui eren qui anaven a cremar convents, esglésies, escoles i hospicis catolics? Idò estols de dones perdudes i de bergantells. dexebles de ses escoles layques des lerrouxistes i d'En Ferrer.— ¡O voltros pares qu'envian aqueys fiyets vostros que Deu vos ha donats per que los fassau uns bons cristians i ab ells guanyeu el cell! ¡quina responsabilidad més feresta es sa vostra, si 'ls enviau an aqueix cau de l'infern

que's diu s'escola layca! ¡quina responsabilitat més feresta es sa vostra, si en lloc d'ensenyarlos sa témor de Deu, les enviau allà ont les han d'ensenyar s'odi a Deu, i les vos han de criar sense fre de cap classe. sense polítxó, sense subjeccio ni respecte a negú! Voltros sereu es primers que'n sufrireu ses conseqüencies. Si no'ls ensenyen an aqueys fiys vostros de témor Deu, d'honar Deu de creure Deu ¿com vos han de temer, com vos han de créure, con vos han d'honar a voltros? Vos temerán, vos creurán, vos honrarán, quant los convenga; i en no convenirlos, en voltros ferlos la quantra, vos enviarán a passetjar. ¿Que hi ha fiys educats a ses escoles católiques que devogades fan axó? Es ben ver desgraciadament; pero si hu fan, es trepitjant, contra dints s'ensenyansa qu'han rebuda an aquelles escoles. Si, s'ensenyansa que reben a ses escoles católiques ajuda esser bons

fiys, es un réfors poderossísim per esser bons fiys. Tot lo contrari de ses escoles layques, que, ab sa seua ensenyansa, quant no 'ls infundexen s'odi a Deu, els dexen sense cap defensa contra sa violéncia de ses passions, que duen á través tants i tants d'homos, son sa causa de tots es desordes, i desgavells de dins ses families i de dins ses nacions. ¡O malenats pares qu'enviau es vostros fiyets a ses escoles layques! ¡Deu les vos doná per que les hi fésseu uns bons servidors d'Ell i de voltros, i voltros los posau en mans de contraris de Deu, que les vos girarán contra Deu, que les vos educarán sense témor de Deu! ¡Mirau quin dia vos ho deym: vendrá temps que hu plorareu ab llágrimes de sanc; pero quant ja no hi sereu a temps! ¡No sigueu botxins de ses ánimes de vostros fiys! ¡No'ls he poseu en mant de botxins d'ánimes!

—Si fa, diu es calatravi.
—I ¿que tan metex e-hi tens aygo.
—Si fa, diu es calatravi.
—Bono, diu sa jaya. I de massa ¿que'n tens cap?
—Axí metex, diu ell; i n'hi treu una, i la hi mostra.
—Sí que será bona, diu sa jaya. ¿I que no tens cap pessa d'or, maldament només sia un duret?
—Sempre en trobarem un, meu o manllevat, diu ell.
—Bé va, diu sa jaya. I ¿no tendries cap pesseta?
—Sempre n'aglapirem qualcuna d'un vent o d'altre, diu ell.
—També hauries de tenir unes quantes tresetes, diu sa jaya.
—No mancarán tresetes, diu es calatravi.

—Bono, diu sa jaya; ara hem mester un aumut, una barcella i una caxa.

Volgué la bona sort que'n tengués es calatravi de tot axò.

—No res, diu sa jaya, treu es duret d'or, sa pesseta i ses tresetes.

Es calatravi, a forsa de cercar, troquexes monedes, i sa jaya li diu:

—Mira, posa's duret d'or prop de s'aumut, sa pesseta prop de sa barcella i ses tresetes prop de sa caxa.

Es calatravi fa tot axò, i sa jaya segueix dientli:

—Ara agafa sa massa i ab ella en sa má asseute dins sa pica aont sols tenir es cuyros en remuy.

—¿I ara que m'hi fareu estar vos en remuy també, a punt de cuyro? diu es calatravi.

—Forsat, forsát! diu sa jaya si vols que se trempa vaja en popa!

Sobre tot, es calatravinexó hi arriba a consentir, i s'asseu dins aquella pica ab sa massa en sa ma i ab s'aygo que li pegava p'es pits.

—Bono, va dir sa jaya, parlem clars, i fora mentides. ¿Donaries per quatre mil dobles de vint es cuyro que tens en remuy ara?

—Es meu? sa meua pell? diu es calatravi.

—Si, diu sa jaya, sa teua pell, es teu cuyro.

—Idò ni per quatre mil dobles de vint ni per altre tant el donaria an aquest cuyro meu! ¡Ell es es des diumenjes i des dies feners! I ¿que les hauria de reprèmer a ses quatre mil dobles de vint, sensa cuyro, anantmen a veure St. Pere? ¡Si a l'altre mon no 'n corren de diners!

—Bono, diu sa jaya. Ara m'has de prometre qu'estarás una horeta en remuy dins aquexa pica ab sa massa ab sa má, ab so duret d'or prop de s'aumut, sa pesseta prop de sa barcella i ses tresetes prop de sa caxa. ¿M'ho promets, com éts homo, que hu farás axí?

—¿Vos ho qromet ab tot es meu cor! s'esclama's calatravi.

—Idò, diu sa jaya, no't mogues ni't bateguis, i d'aquí una horeta tornaré ab sa resposta de s'al'lot.

—¿Endevant ses atxes! diu es calatravi.

I ¿que fa aquella gran pòlissa de jaya? S'en va cap dret a ca-aquella al'lot, la troba demunt es portal, i ja l'invest sobre aquell galant jove calatravi qu'estava seny a perdre per ella, que valia tant com pesava, qu'era un sac de bondat, qu'era pecat com negú li feya mal, i per aquí l'haurás.

S'al'lot tot d'una no la escoltava, pero aviat ja entrá ab olivetes ab sa jaya, i sa mare de s'al'lot al punt va treure's nas, que'l tenia ben afavorit, i hi volgué dir sa seua, fins que mare i fia, com no saberen quins emperons més li havien de posar an aquell diantre de jaya, que's desfeya de tots bil'lo, li arribaren a dir:

—Bé, será ell tot lo que vos voldreu; pero es un pelat, que no té un dobler per aturar un sant! Si es més pobre que's ropit!

—Ell pobre? diu sa jaya. ¡Ja hi anau calsades per aygo! ¡Si de tant com té, té massa!

—¿Que vol die té massa? digueren mare i fia.

—Vol dir que té massa, diu sa jaya, ben remolesta.

—Pero bé, diuen mare i fia, ¿i ell té cap creu?

—Figuravos si'n té, diu sa jaya, que d'or en té prop d'un aumut!

—¿Prop d'un aumut? diuen aquelles dues. ¡Un poc ne llevarem!

—Ni gens que no'n llevarem! diu sa jaya. I de plata e-hu de sebre que'n té prop d'una barcella!

—¿Que será axò? diuen aquelles dues, badant uns uys com dos salers.

—Será lo que jo die! diu sa jaya. I de tresetes en té prop d'una caxa!

—¡Aboca! diuen aquelles dues.

—¡Tant aboqueu voltros! diu sa jaya. ¡I encara no he dit lo més gros de sa seua riquesa!

—¿Com-es-ara? diuen aquelles dues. ¡Veyam! ¿qu'es lo més gros?

—Qu'es? diu sa jaya. Que's cuyram que té en remuy, ¡m'heu d'escoltar bé! ¡Just es cuyram que té en remuy, no'l donaria per quatre mil dobles de vint!

Tant s'al'lot com sa mare roman-gueren en sos cabeys drets, se'n feyen creus, no se'n porien avenir, i sa jaya los acabá d'acular, dientlos:

—I perque vejeu que no us engán, ¡veyam que voleu posar de messions qu'es axí com jo die! ¡Encara ha de néxer es qui m'ha de trobar a mi en cap mentida de res! I ¿com estam aquí?

Sobre tot, ell sa pòlissa de sa jaya en sortí ab la seua; s'ho begueren sa-mare i sa fia que's calatravinexó tenia tota aquella riquesa, i varen dir a sa jaya:

—Mirau, sa questió es aglapirlo an aquex estornell, si está tan forrat. Anau a dirli que pot venir en voler, i en parlarem d'aprop.

Sa jayeta pica de talons cap a ca's calatravi; li conta tot es pas, ell s'enllimona i s'endiumenja tant bé com sap, i ¿cap a ca-s'al'lot!

I allà haurieu vista una bona arriba-da que li feren mare i fia! I entraren ab olivetes tot d'una, i s'avengueren tant de parer, que tots tres s'esclama-ren:

—¡Lo que s'ha d'empenyorar, que se venga! ¡Que's fassa s'esclafit, verbo mairimoni!

¿Que me'n direu? Ell dins vuyt dies foren casats es calatravinexó i aquella al'lot.

Es primers dies ella no notá res, perque ell havia manllevat an aquest i an aquell altre, i hi havia baldò dins aquella casa; pero aviat la cosa mudá de vert en blau; i ella, com va veure que's torts comensaven avolar tan baixos, l'agafa a ell, i li diu:

—Parlem clars, estimat. ¿Aont es tanta de riquesa com mos digué aquella jaya que tenies?

—No va dir res, diu ell, que no fos ver.

—Idò? diu ella.

—Idòns! diu ell.

—Pero ¿si sa jaya va dir que de tant que tenies, tenies massa!

—I ben ver que deya, diu ell. En tenia una jo de massa ab sa má a-leshores. Aquexa que veus an aquell recó.

I n'hi mostrá una de ben grossa, tirada a un recó.

—Pero ¿si sa jaya mos va dir, diu sa jovensana, que d'or en tenies prop d'un aumut, i de plata prop d'una barcella i de tresetes prop d'una caxa.

—I ben ver qu'era, diu ell. Tenia un duret d'or prop d'aquell aumut, i una pesseta prop d'aquella barcella, i unes quantes tresetes prop d'aquella caxa.

I li mostrá s'aumut, sa barcella i sa caxa, pero sensa cap moneda en tot aquell contorn.

Poreu fer contes aquella pobre jovensana si'n devia fer d'uyots i si hi devia estar esglayada! La pobre no sabia qu'havia de dir, fins que a la fi surt ab aquesta:

—Pero bé, ¿i cuyram que sn jaya va dir que tenies en remuy? ¡Si va dir que no'l donaries per quatre mil dobles de vint!

—I ben ver que deya! diu ell. Pero, fiyeta aquest cuyram era es meu propi cuyro, sa meua pell, que a-les-hores la tenia en remuy dins aquella pica, aont estava jo assegut ab aygo fins an es pits. I es ben ver que ni per quatre mil ni per cent mil dobles de vint la don jo an aquexa pell, an aquex cuyro.

—Sobre tot, va dir des cap d'un poc sa jovensana, ¡m'hi has duyt! ¡m'has enganada de tot! Pero lo fet, fet. Si tu éts un homo fener i fas bonda, i dus diligéncia ab ses coses, ab lo que jo tenc i lo que tu besquetjarás, ja mos ne desfarem, si Deu ho vol i Marial

DE TOTES ERBES

Seecció local

Estam ab sa plena des batre; tenim un temps magnífic: Lo que va fer dimars, dematinada, només va esser un poch de renou; y si ha d'esser es comensament de ses saons de l'any que vé, es fácil no redoleix tant com aquest present. Perque això sí, no sol mentir: allà aont arriben ses aygos d'aques més, solen arribarhi sovint, totes ses plogudes de s'any qui vé.

S'esplet de ses melles per ara va bé, g. a. Deu.

Es poy ha fet molt de mal, més de lo que pareix, per lo quant ha tudat molta part de s'esplet de s'any vinent: per exemple, tots aquells amel·lers, que fruyten a sa crescuda. Pereix que la gent li ha donada poca importancia an aquesta plaga; y molts diven:—Ara pareix qu'ha passat. Com es maleit poy, només floca an es tendre, i ara molts d'amel·lers han tencat s'uy; pareix qu'ha mancabat, pero dexau fer que vengan ses plogudes des gost, y setembre; y molts d'amel·lers tornarán treure de brill nou, y sobre tot es qui nan tengut poy. ¡Deu no vulgue qu'endevinem! Tot está en sa má de Deu. Es cassi segú que tornarem esser a ses meteixes.

S'esplet de garroves será més bo de lo que primer parexia; ses aygos de fi de Maig i principi de Juny ne feren comparèixer moltes.—Dissapte qui vé, si Deu ho vol, ne parlarem un poch de garroves y de garrovers.

Ses vinyes aquest any donen molt que fer; y sobre tot, per allà ont e-hi va fer pedra. Com van més enrra, es mildiu e-hi fa maig; y ha d'esser a forsa d'esquixar-les ab preparat ds sulfat de coure, per parar en lo possible un mal que tants de perjudicis mos dona.

Aquest any, com tots es demés, es port es molt visitat per sa gent desenfeynada, y per es que tenen molta calor. Llástima que ja no siga un fet sa carretera que diuen si mos tenen concedida. Al menos faria bon anarhi; i ademés, no's de despreciar sa partida de mils de pessetes que se donarian a gonyar a sa classe més necessitada,

Es vengut a formar part de sa Rda. Comunitat de Pares Predicadors de Manacor lo Rt. Fr. Trinidad Garcia, natural d'Astúries. Sia benvengut,

Sa convita d'aubercochs d'aquest any, es primeta; pero gracies an es bons preus, aximateix mos haurá valgut bastant. Molts se queixen de que els aubercochers, son abres de poca durada; y qu'un aubarcocher, sá y es-

ponerós, es capaç de morir-se antes de madurar es fruyt. Axò no ha de venir denou a negú que tenga en conte sa diferencia des temps, en que se posen en saba els amel·lers y aubercochers; y com la major part d'aubercochers estan empeltats dalt ametler, d'aquí neix lo insegura que tenen sa vida. Que se fixin ets observadors ab aubercochers, quant es que se moren branques, y qualcún de tot. Sempre esperen a morir-se, quant ja han tret, fins abans de madurar es fruyt; y an això no ho fa altre abre, que se piguem. Ametlers, per exemple, solen morir-se abans de treure: Ametler que treu, poria madurar sas metles malament, pero regularment perdá sas fuyas mes prest o mes tart; pero després d'haverles perdudes, encara será viu. Figueres, no n'heu vista cap may que se sia morta dins aquell any, ab tal qu'haja tret esponerosa. Lo metex passa an ets altres abres aont sa saba des peu estiga ab armonia ab sa de sa soca, y bran-cam. Pero els aubercochers no son axi: sempre, o casi sempre, esperen a morir-se després d'haver tret, y encara mes: es tems de sa plenitud de sa saba. Pero com en tot e-hi ha remey, que posin els aubercochers de peu franch, y fugirán de tot això: Dissapte qui vé si Deu ho vol, cotinuarem aquest punt.

ANDREU ALCOVER..

Un calatravinexó¹

Axò era un calatravinexó, fadrinetl'lo, que anava casador de tot; pero, com estava de diners just un jonc de fuyes i no tenia aont caure mort, no trobava cap al'lot que'l volgués; i l'homo vos assegur que hi anava malaxamús i nial.

A la fi en troba una d'al'lotellota que no li fé mal sò; pero, com li digueren que duya's ca tan magre i que no tenia trast que parar, la dona comensa a donarli carn d'espalla, no 'l se volia mirar.

Demana qui demana qui li poria fer bo ab aquella al'lot, li acusen una jayeta bifa i que ja anava peu-rossec peu-rossec, que tenia molta d'entrada a ca-aquella, i que sabia el dimoni aont se colgava i tayava un cabey a l'ayre, de viva qu'era.

S'hi acostá's calatravi a veure si li voldria fer un parlament per ell an aquella revel·lera; i li promet un bon present si li fa's matrimoni.

Aquella jaya el s'escoltá ferm, i li diu:

—No res, anem a ca-teua, i compon-drem sa trempa.

Se'n hi van, i sa jaya diu:

—Escolta, i ¿que no tens cap pica de posar en remuy es cuyros?

¹ La'm contaren En Juan Riutort de Petra i la meua neboda Catalina Alcover i Durán de Manacor.

Axi hi va fer aquell calatravi: se posà a fer feyna com un rabiós, posant un gran esment i una gran diligència ab ses coses; i va fer hora per llego, se forrà ben forrat, i al punt si havia de mester un quern de dobles de vint, en tenia dos; i de cada dia reprenia, com més anava, més.

Ah idò? Preniu llum, joves i veys, d'aquex calatravineto, que a forsa de fer es cap viu i de molta feyna i poca sòn, va sobre trobar una dona conforme, i dur busques an es niu, totes ses qu'havia mester.

I sa rondaya ja està acabada. ¿Vos agrada? Menjauvos frita.

¿No vos agrada? Tirau la dalt sa teu lada.

JORDI DES REÓ

Vida del rey En Jaume II de Mallorca

IX

Ses Vespres Sicilianes, el rey En Pere, el rey En Jaume i altres erbes.

El rey En Pere ab sa gran dinerada que li vengué p'En Procida de Constantinopla, comensà a preparar-se de bon de veres pe'sa conquesta de Sicília, pero sense fer gens conxedor que's preparás per anar a Sicília. Al punt ses nacions veynades se temeren des preparatius del rey En Pere, i es serrains d'Espanya i Africa, plens de por de que no los vengués sa ruxada demunt, uns se fortificaven per porerla resistir, altres enviaven embaxades an es d'Aragó per pactar aliances i i treves ab ell, com e-hu va fer es de Granada. Ets altres reys cristians tampoc no les tenien totes segures. Es qui estava més rezelós era En Carles d'Anjou, no sols per Nàpols i Sicília, sino p'es comtat de Provensa i Folcalquier de sa seua dona. Posa en estat de defensa aqueys punts i escriu an es Reys de France, Inglaterra i Castella que li fassen costat, i sa derreria de l'any 1280 prova de conjurar sa turbada qu'és veyva demunt, enviant es seu fí major, com vérem dins es capítol V, a sa conferència que's Reys de France, Mallorca i Aragó tengueren a Tolosa, sense cap resultat desgraciadament. El Príncep de Nàpols ja vérem que no's pogué acostar an el rey En Pere i que massa li demostrá aquest que no tenien ell ni tots es seus qu'esperar res de bo d'Aragó, que no s'aturava de preparar-se i preparar-se d'una manera formidable.

Ab axò arriba l'any 1282, i el Rey de Nàpols resol investir pe' sa primavera s'Imperi d'Orient i destronar En Miquel Paleòleg; i comensa's preparatius necessaris d'armes: homs, cavalls, vaxells i queviures, que replega de tots es seus Estats, essent Sicília es punt més castigat, exasperant de tot es sicilians de tots estaments. Axò va esser es principi de sa seua tomversa. Bastá una espira per fer fer flamada a tot Sicília. Aquesta espira va esser dia 30 de mars (1282), segona festa de Pasco, a Palerm. Una garridíssima palermitana, fíya de *Maestr' Angelo*, casada, se'n anava ab s'home i sos germans i moltíssima d'altra gent a una ermita de l'Esperit Sant devers hora de *Vespres*. La veuen un parey de soldats provensals, i se posen a mirar-la-se plens de luxúria. Un d'ells, més atrevit que'ts altres, s'arramba an aquella al-lota, i ab s'escusa de qu'ella duya armes amagades devall sa roba i que's Governador de l'Illa havia privat de durne, se permet aficarli sa ma devall sa roba. Ella se'n anut-ja tant que cau de baticor. Un jove sicilià que li estava devora, etziba garrotada an aquella bistota de soldat, li pren s'espasa, i ab ella el passa de part a part. La gent s'arremolina, i ja son parits a cridar:— ¡Muyren es francesos! Just llavó a s'ermita de l'Esperit Sant tocaven *Vespres*. La gent se tira demunt tots es francesos que veuen per tot allò, i fan acabar ets alens a més de docents allà metex. Aquell avalot de gent entra a Palerm, s'hi aplegen tots es palermitans, i jhala a matar francesos! Mataren tots es que hi havia a Palerm, qu'eren molts; no's salvaren més que's Governador i es qui anaven ab ell, que's pogueren tancar dins es castell de *Vicari*. La

Ciutat s'elegex un Govern Provisional, presidit per *Maestr' Angelo*. Es foc de Palerm pren per tota l'Illa, i dins deu dies varen esser morts tot quants de francesos e-hi havia a Sicília, fora's qui'n pogueren fogir o que's tancaren dins Messina i Spirlinga, aont se feren forts. Spirlinga era una ciutat menuda, que acabá per rendirse an es sicilians. Messina era sa segona ciutat de l'Illa; per més que's francesos feren, dia 28 d'abril e-hi esclatá sa revolució i sa degolladissa de francesos, i no n'hi romangué cap de viu. Es Governador se salvá ab alguns fogint a Calàbria. Axò va esser sa feta de ses *Vespres Sicilianes*.

Tot d'una que's de Palerm se veren lliberts des francesos, no sabien quin Senyor ni quin Rey aclamar; pero hi comparex En Juan de Procida, i les diu tot es seu pla, que hu té tot compost, i que, en esser s'hora, comparexerá es seu Rey i Senyor natural. D'altre vent, es sicilians envien una embaxada de monjos i frares an el Papa, fentli a sobre lo succet i dientli que 'l prenien a ell per Pare i per Cap bax 'de s'autoritat i santa guarda del Bon Jesús. I el saludaren ab aquelles paraules de sa Missa:—*Agnus Dei qui tollis peccata mundi, miserere nobis!* *Agnus Dei qui tollis peccata mundi, dona nobis pacem!* (Anyell de Deu que llevau es pecats del mon, apiadauvos de noltros! Anyell de Deu que llevau es pecats del mon, apiadauvos de noltros! Anyell de Deu que llevau es pecats del mon, donaumos pau!) Pero 'l Papa que los s'havia escoltats ab una bona mala cara, les va dir, també tres vegades aquelles paraules de la Passi:—*Ave, rex judaeorum, et dabant ei alapas* (¡salve, rey des jueus! ¡li donaven galdades!). An ets embaxadors les bastá aquesta sortida del Papa, i se'n tornen a Sicília ab sa mala nova de que no hi havia qu'esperarne res.

I ¿que feya mentres tant el rey En Carles? Com sabé lo de Palerm, quedá tot aborronat, pero encara confiava de refer-se conservant Messina. Ara quant li arribá sa nova de que dins Messina ja no hi havia cap francès, ja no hi tenia negú, cuydá a esclatar de sa rabiada que prengué.

Alsa un exèrcit de 60.000 infants i 15.000 cavalls i una flota de 40 galeres genoveses i pisanes, i dia 25 de juliol (1282) partex ab tota aquella forsa cap a Sicília, desembarca devora Messina, i sitia aquexa ciutat, que's defensá a la desesperada. De manera que 'l Rey ab totes aquelles forses poca cosa pogué fer an es messinesos. En canvi aqueys li feren perdre un temps preciós, donant lloc a que pogués comparexer aquell Rey i Senyor qu'En Juan de Procida havia promès a tot Sicília, ¿Qui era aquest Rey i Senyor? El rey En Pere d'Aragó. Vegem-ho com se'n desfé per presentarse a Sicília an es moment oportú, sense que negú el pogués capturar ni ferli sa traveta.

Es preparatius de guerra que 'l rey En Pere onrengava sense fer gens conxedor contra qui anaven, varen prendre gran volada durant l'any 1281 i sobre tot sa primeria de 1282. E-hu conta admirablement En Ramón Muntaner (c.XLIV i ss.) dient: «E lo senyor rey pensá ja prest «de fer naus e llenys (vaxells) e galees e terides (clases de bucs) per portar cavalls, E axí per tota la costera (de Catalunya i València) feu fer grans navilis e gran aparellament de tot quant s'era mester per una guerra. «Totes les gents de son regne se meravellaren del gran aparellament qui's feya». «A Coplliure», port de mar rossellonés, just allà dessá 's Pirineus, «los ferrers no feyen» més qu' «anchores; e los mestres d'axa, tots quants n'havia en Rosselló, eren venguts a Coplliure, hon feyennaus, llenys, terides e galees; e a Roses altre tal, e a Torrella e a Palamós e a St. Feliu e a Sant-Pol des Maresmes; e a Barcelona» no hu volgueu sobre; «e a Tarragona altre tal, e a Tortosa e a Penyiscola e a Valencia». «E en les ciutats que son dintre terra feyen

ballestes e caprells e croc e llances, darts, cuyrasses, capells de ferre, gamberes, cuxeres, escuts, paveses e manganells; e a les marines trebucs, e pedres de ginys (máquines per tirar pedres) a les pedreres e als altres llocs». Axò s'escampá per tot lo mon, i tothom jun bon mal de ventre! sobre aont pegaria 'l rey d'Aragó ab tota aquella forsa.

Es nostro rey En Jaume se veu qu'era un des qui n'estaven més mal a pler, seus dupte tement que's seu germá ni rey feudatari el dexás esser li prengués, Mallorca. Aquexa preocupació esplica s'actitut que vérem que guardá en lo de Montpellier, dexant poc manco qu'abandonada aquella gran ciutat a ses males manyes des Senescal de Bellcayre, qu'és segur que no feya més que lo que devall devall volia es seu Rey En Felip III de France, que, com-e bon cunyat del rey En Jaume, ab capa de tal, se portava ab ell just el rey En Pere. Aquest l'havia obligata regonexerse feudatari seu i lo metex li exigia 'l Rey de France respecte de Montpellier; allà ont tan poc dret tenia En Felip III demunt aquexa ciutat com el rey En Pere demunt Mallorca, el Roselló i demés Estats d'En Jaume II. Mal deym, el rey En Pere tenia molt més dret demunt tot axò que no es de France demunt Montpellier, perque al cap i a la fi tots aquells Estats eren de son pare, i com-e fí major qualque veu e-hi tenia. Ara el rey de France demunt Montpellier no hi tenia altre dret que's de sa forsa, *quia nominior leo* (perque som lleó). Es molt de llamentar qu'és nostro rey En Jaume, pe' s'enutx que tenia des seu germá perque l'havia duyt a ferse feudatari seu, consentís a fers'hi des cunyat pe'sa gran ciutat de Montpellier, que valia més que tots es seus altres Estats.

Por fogir d'un germá, se tirá dins ses ungles d'un cunyat, que, com veurem més envant, si Deu ho vol, mirá tan poc per ell com may e-hu hauria fet el rey En Pere. El rey En Jaume se veu que no volia fer felló 'l Rey de France, senzillament per tenirlo an es seu costat contra 'l rey En Pere. Per axò en tota aquella cosa des Senescal de Bellcayre demunt Montpellier, es nostro Rey se mirava la feta de lluny, donava temps an es temps, dexava es montpellerins que se'n desfessen axí com poguessen d'aquell. Senescal profidíós i tupa-nassos. Sa questió era no fer estelles ab el Rey de France, maldeament aquest li prengué, com li prenía, sa roba que duya demunt.

En lloc, idò, d'anar a defensar Montpellier, En Jaume II estava tot preocupat p'es preparatius de guerra que feya 's seu germá el rey En Pere; tant, que mos conta En R. Muntaner (c. XLV) que «lo senyor rey de Mallorques vench (vengué) al rey d'Aragó e pregá 'l que li dixés «qu'era lo que volia fer ab tot aquell preparatiu de guerra, «e que si li pleya (plavia), qu'ell yria ab ell en tot lloch ab tot son poder. E ell (el rey En Pere) respólli (li respongué):—Frare, no vull que hi anets, mas que romangats e que us prengats guarda e cura de la nostra terra. E axí metex prech vos que no us pés» si «yo no us dich» axò que vuy «fer, que per cert, frare, si a persona del mon, yo degué descobrir mon cor yo hu descobriria a vos... E axí metex encara vos prech que no us sápia greu, que axí metex no vull ajuda ne secors de nul hom del mon, saul (salv) aquella de Deu e de mos. vassalls e sots mesos». I diu En Muntaner que a n-En Jaume II «li sabé» «greu» de tal resposta des seu germá.

Ens dol qu'axí fassa més bon paper el rey En Pere que 'l rey En Jaume. Cap mal li volia fer es d'Aragó an es de Mallorca ab tot aquell preparatiu de guerra; no li anava gens ab polissonada, com e-hu demostraren es fets. Tot lo més, li tirá aquella fisonada de dirli que s'estimava més que quedás per guardarli 's seus Estats, i que, si a negú del mon havia de destapar es seu pensament, seria a ell. Ara 'l rey En Jaume si que's veu que li anava ab traydoria ab so anarse'n an e seu germá a ferli tals oferiments. ¿Se pot admetre que les hi fés de cor?

Si dins es cor hagués tengut lo que posá dins aquelles paraules,—veentse atacat de tan mala manera p'les Senescal de Bellcayre, instrument del Rey de France, demunt Montpellier, lo primer qu'hauria fet, seria estat acudir an es seu germá, com-e *Senyor feudal*, com-e *Sobirà* seu qu'era, per que 'l defensás del Rey de France, per anar tots dos plegats a Montpellier a sostenirhi el seu domini contra fos es qui fos. Res d'axò va fer el rey En Jaume, i no hu va fer per lo qu'hem dit, per que 'l defensás del Rey de France li fes costat contra 's seu germá En Pere, an-e qui va anar mentres tant a oferirse en bens i persona, per acompanyarlo «ab tot son poder» fos allà ont fos.—Per més greu que mos sápia, no hi ha manera de justificar aquexa passa del rey En Jaume; va esser mal donada; va esser un enginy l'aquells qui no honren es qui les usen.

(Seguirá.)

Llibertat tiránica

Lo darrerament succet a Ciutat referent an es tancament de tendes es diumenges, demostra que si una cosa es necessària, es sa «lley de descans dominical» i encara demostra més, que s'intervenció de s'Estat serà necessària en s'organización des trebay fins que s'individualisme actual no siga substituït per un règim corporatiu professional.

Qualsevol dia fos abolida sa «lley des descans dominical»—i lo meteix se pot dir de ses demés «lleys socials»,—no mos torbariem gayre a tornar veure ubertes ses tendes i botigues tot el sant diumenge; S'egoisme d'un sol «principal» basta per imposarse a tot ets altres; perque un obri, han d'obrir tots. Per manera que dins es nostro règim actual res hi ha tan despòtic com sa llibertat. Sa llibertat d'un significa s'esclavitut de tots ets altres. Sa lley es s'única garantia de sa llibertat individual.

Que se tengui idò ben entès: es precis sempre fer surar sa lley demunt tot, i no deixarse dur de sa paraula «llibertat»; s'única llibertat possible está ab so compliment de sa lley. Llevada aquesta, predomina es més fort demunt es més débils, resultant una vertedera tirania ab so títol fals de llibertat.

PETITOV

«La Catalana», i es sous «assegurats»

S'altre dia D. Baltasar Pujol, comissionat principal de sa companyia «La Catalana» acompanyat de s'Agent que sa metexa companyia té a Manacor, es nostro ban amic D. Angel Escalera, se presentá a ca-D. Juan Sunyer per pagarli en nom de sa «La Catalana» es danys i perjudicis que 's foc ocasioná a ca-I Sr. Sunyer dia 16 des més passat. Es nostro bon amic Sr. Sunyer es romás molt satisfet de sa prontitut i exactitut ab que tal companyia ha sabut cumplir es seus devers.—¡No hi ha com fer ses coses axí com Deu mana!

†

L'amo Antoni Sales «Monsenyor»

Passá d'aquex mon a l'altre dimegres passat a l'edat avensadíssima de vuytanta anys. Bon cristià i miray d'esposos i pares de familia, va esser moltíssims d'anys *Sobreposat de s'Obreria de la Puríssima* i soci actiu de sa Conferència de *St. Vicens de Paul*, i sempre va fer costat a sa part bona. Que'l Bon Jesús l'haja trobat en estament de gràcia; i, si encara es an el purgatori, que'l trega i l'admeta a la Santa Glòria, i doni a sa seua familia molts d'anys de vida per pregar per ell, i es conort i conformansa que tant necessiten. ¡Al cel lo vegem! ¡Amén!

Tipogr. de Anselmo y Herrerias